

ІГОР ЮЗЮК

“КАМІННИЙ ХРЕСТ. ПОВЕРНЕННЯ...”

студія у трьох діях з прологом і епілогом

«То вже таке настало, що за що наші діди та й тати не знали, то ми мусимо знати.»

Василь Стефаник. «Камінний хрест».

Дійові особи

Іван Дідух, якого в селі прозвали «Переломаним» - селянин, що емігрує в Канаду (герой новели В. Стефаника «Камінний хрест»);

Іван Дідух-старший – старійший роду Дідухів, що мешкають в Канаді, внук «Переломаного», пенсіонер, інвалід, 92 роки;

Джон Дідух – його внук, працівник великої канадської компанії, 33 роки;

Ольга – туристичний гід, 29 років;

Михайло – сільський майстер, 39 років;

Василина – дружина Михайла, 36 років;

Василько, якому прозиваються «Байструк» - сільський парубок, 20 років;

Микола Васильович – сільський голова, 41 рік;

Тимофійха – сільська газдиня, 45 років;

Христина – донька Тимофійхи, 18 років;

Отець Роман – сільський священник, товариш дитинства Василька, 22 роки;

Іваниха – сільська пліткарка;

Бодя – сільський божевільний;

Марійка – дуже дивна жінка.

ПРОЛОГ

На сцені – пагорб. З'являється Іван Дідух («Переломаний»). Він несе на спині камінний хрест. Виносить хрест на пагорб і встановлює його... Стає біля хреста на коліна.

«Переломаний»

(Скорботно, в роздумах.) Гай, гай... Не так мені сі все виділося... Не так... Не дивуйтеся старому та не смійтеся з діда. Мені самому гей устид це казати, але здається мені, що би гріх мав, якби цього не сказав: я собі на своїм горбі хресток камінний поклав. Гірко-м віз і гірко-м його наверх вісаджував, але поклав. Такий тяжкий, що горб його не скине, мусить його на собі тримати так, як мене тримав. Хотів тільки пам'ять по собі лишити. *(Стулив долоні в трубу і притиснув до губів.)* Так баную за тим горбом, як дитина за цицкою. Я на нім вік свій змарнував і окалічив... Коби міг, та й би його в пазуху сховав, та й взяв з собою у світ. *(У відчаї.)* Банно мені за найменшою крішков у селі, за найменшою дитиною, але за тим горбом таки ніколи не перебаную. Ади, стою перед вами і говорю з вами, а той горб не виходить мені з голови. Таки його виджу та й виджу, та й умирати буду та й буду його видіти. Все забуду, а його не забуду. Співанки знав-та й на нім забув, силу мав — та й на нім лишив... *(Гірко.)* Сини, письменні, так як дістали якесь письмо до рук, як дістали якусь мапу, та як підійшли під стару, та й пилили, пилили, аж перерубали. Два роки нічого в хаті не говорилося, лиш Канада та й Канада... Сини не хочуть бути наймитами після моєї голови та й кажуть: "Ти наш тато, та й заведи нас до землі, та дай нам хліба, бо як нас розділиш, та й не буде з чим киватиси"... Най їм бог помагає їсти той хліб, а мені однако гинути. *(Пауза.)* А вас, газди, я ще маю на два гатунки просити. Десь, може, сини напишуть в село листа, що нас із старою уже нема. Та би просив вас, аби за нас наймили служебку та й аби си так, зійшли на обідець та віказали очинаш за нас. Може, пан бог менше гріха припише. Я гроші лишу Якові, бо він молодий та й слухний чоловік та не сховає дідів грейцір. Та ще, я вас прошу, газди, аби ви, як будете на світу неділю поле світити, аби ви ніколи мого горба не минали. Будь котрий молодий най вибіжить та най покропить хрест свіченою водицею, бо знаєте, що ксьондз на гору не піде. Прошу я вас за це дуже грешно, аби мені мого хреста ніколи не минали. Буду за вас бога на тім світі просити, лиш зробіть дідові його волю... *(Тужливо дивиться на хрест.)* Видиш, стара, наш хрестик? Там є відбито і твоє імення. Не бійся, є і моє, і твоє...

*Звучить музика сумна і тужлива. «Переломаний» важко встає і починає танцювати польку: страшно, не до ладу, у відчаї...
Затемнення.*

**ДІЯ ПЕРША.
Картина перша.**

Наші дні. Будинок Івана Дідуха-старшого в Канаді. Господар – в інвалідному візку. З'являється Джон Дідух.

- Джон Дідух.** *(Весело.)* Хелоу, грандфатер! *(Обнімає діда.)*
- Іван Дідух-старший.** *(Дивиться в сторону, децо роздратовано.)* Будь здоров, будь здоров, козаче. Таки навідався до діда? А я вже, грішним ділом, думав, що не дочекаюся тебе.
- Джон Дідух.** *(Оправдуючись.)* Не сердься, у мене багато справ. Катастрофічно не вистачає часу!
- Іван Дідух-старший.** Розумію, розумію – час, час... А час – се гроші... І вибирати приходиться між старим дідом Іваном і грошима. Звісно, вибір не на користь немічного старого.
- Джон Дідух.** Діду, у вас поганий настрій? Ви хочете сваритися?
- Іван Дідух-старший.** Ні, не хочу... Я просто,... так, на всякий випадок, хочу нагадати, що твій дід Іван децо у цьому житті устарав. Окрім полінейропатії, хворої печінки у діда Івана ще децо є. І спадкоємцем, оцього «децо», є ти, Іване. Єдиним спадкоємцем, зауваж! І як єдиний спадкоємець, ти міг би бути трішки уважнішим до свого старого діда, який все життя тяжко працював, щоб тобі щось лишити.
- Джон Дідух.** Я ціную це, діду!
- Іван Дідух-старший.** Це добре, що цінуєш... *(Пауза.)* Ти виріс файним хлопом, Іване: мудрим, працюовитим, не пустим... Мови «ружні» знаєш. Таких, як ти, Канада любить. Але тобі би ще пасувало бути трішки добрішим... Хоч би до своєї рідні!
- Джон Дідух.** Гаразд, діду, гаразд – не сердься.
- Іван Дідух-старший.** Ти, Іване, слухай мене! *(Сумно, в роздумах.)* Наука, добра робота, гроші – то є файна справа. Таке вже наше життя, що без цього нікуди. Але так стається – а я би цього не хотів для тебе – що чоловік, інколи, питає у Бога: за що, за який гріх ти дав мені все для пуза і нічого для серця? То страшне запитання – повір мені, старому чоловікові, що вже прожив своє життя... Бо тоді до чоловіка доходить, що все для чого жив і все, що він нажив є марнота. У житті, виявляється, є щось інше – важливіше за всі набутки. А що се – він вже не збагне. *(Трагічно.)* А якщо і збагне, то вже пізно... *(Пауза)* Ти, Іване, ще не женився?
- Джон Дідух.** Ви про це дізналися би першим.
- Іван Дідух-старший.** *(Сумно.)* Гей, гей, я так розумію, що правнуків вже не дочекаюся?
- Джон Дідух.** *(Твердо.)* Діду, ви знаєте мій принцип: спочатку кар'єра, а потім – сім'я! Я не хочу, щоб мені що-небудь заважало в досягненні мети.
- Іван Дідух-старший.** Які ви, теперішні, якісь дивні... По-твоєму, рідна кров може заважати, чи бути перешкодою? Огій, на тебе! Я завжди вважав, що сім'я, діти є стимулом, є натхненням! А ти мені відкриваєш Америку і кажеш зворотне.

- Джон Дідух.** *(Оправдуючись.)* Подумайте, діду, самі: зараз компанія має намір розширитися... Розширитися за рахунок інвестицій в Східну Європу. Той ринок ввижається досить перспективним. Я прагну очолити наш майбутній філіал на сході Європи. Це прямий шлях до ради директорів компанії! І тут не до сім'ї... Сім'я мусить почекати.
- Іван Дідух-старший.** От і я кажу – правнуків мені не дочекається.
- Джон Дідух.** Будуть правнуки, будуть.
- Іван Дідух-старший.** Твій дедьо казав, що ти їдеш в Україну?
- Джон Дідух.** *(Важко зітхнув, розчаровано.)* Їду... в Україну. На жаль...
- Іван Дідух-старший.** Чому так невдоволено?
- Джон Дідух.** Бачите, перспективними вважаються Польща і Чехія. Скоріше всього там і буде створюватися філіал. На Україну *(недбало махнув рукою)* – слабкі надії... А мене, як на зло, направляють саме в Україну, мацати їх ринок! Звісно, що у мене менше шансів в порівнянні з хлопцями, що їдуть в Польщу, чи ту ж Чехію.
- Іван Дідух-старший.** Ти, надіюся, пам'ятаєш, що наш рід з України? Мій дід, а твій прапрадід Іван Дідух переїхали до Канади вже більше ста років тому. Ти – українець, пам'ятаєш се?
- Джон Дідух.** Знаю, пам'ятаю... І що з того? Компанії на цей факт наплювати. Їх цікавить максимально вигідне вкладення грошей, а Україна тут пасе задніх.
- Іван Дідух-старший.** *(Сумно, ледь стримує сльози.)* Мій дедьо, а твій прадід Василь, дуже банували за Україною. Як умирали, то плакали сердешні, що води хочуть ... з рідної криниці... І в землю ... рідну лягти ... хочуть... Все просили мене, що як випаде нагода, поїхати на батьківщину, ... поклонитися рідній землі. У мене не склалося... Спочатку совіти, а потім полінейропатія... А ти от їдеш...
- Джон Дідух.** Їду.
- Іван Дідух-старший.** Їдеш... *(Дід замислився. Джон тайком глянув на годинник.)* Я тебе буду щось просити.
- Джон Дідух.** Слухаю.
- Іван Дідух-старший.** Будеш в Україні, відвідай наші рідні місця. Я тут написав все... *(Передає Джону аркуш.)* Обов'язково відвідай! Поклонися їм... А ще... Наш дід, коли їхали з України, хрест поставили... Камінний... Відшукай його... і зазнімкуй... А ще землі, ... нашої землі, ... привези...
- Джон Дідух.** Зроблю, діду, все зроблю, як ви просите.
- Іван Дідух-старший.** Завинили ми перед тою землею, Іване.
- Джон Дідух.** *(Байдуже.)* Чим же ми так завинили, діду?

Іван Дідух-старший. *(Подивився на Джона довгим і сумним поглядом, ніби хотів щось розповісти: важливе і наболіле.)* Так Бог розселив народи: одним дав воду, другим – пісок, а третім – гори... Дав землю і дав долю. То гріх великий – тікати від землі і тікати від своєї долі.

Джон Дідух. Люди кращої долі шукають, діду.

Іван Дідух-старший. А що на тій землі, що покинули? Що на ній – я тебе питаю?! Що посіяли, що сходить і який урожай там зберуть? Думає хтось?... А-а-а, твої люди гадають, що розумніші за Божий задум? Тут нам зле, то ми туди втечемо... А тут най діється воля Божа: хоч потоп, хоч землетрус! Нас то більше не пече! Іване, від своєї долі ще ніхто не втік і не втече. Що написано – то і буде!

Джон Дідух. *(Дещо роздратовано.)* Діду, діду, дідусю! Це твоя хвороба і самотність нудяться! Я буду до тебе приїжджати частіше, чесне слово! Дідусю, ти в Канаді відбувся, розумієш? У тебе велика ферма, ти поважна людина. На таких, як ти, тримається ця держава. Ти маєш бути щасливим! Чи не так?

Іван Дідух-старший. *(Пауза.)* А скажи мені, Іване – а чого я тут досягнув такого, що не зміг би досягнути там? Війна з японцем, поранення, важка праця від зорі до зорі, хвороби, втрати близьких, каліцтво... Що ще?...

Джон Дідух. Ну, ... було і хороше в твоєму житті.

Іван Дідух-старший. Було... Кохання,... народження дітей, ... внуків...

Джон Дідух. *(Криво усміхнувся.)* Я буду до тебе приїжджати, діду... Частіше... Чесне слово.

Затемнення.

Картина друга.

Місто Львів. Приміщення бару в готелі. За столиком сидить Джон Дідух. З'являється Ольга.

Ольга. Хелоу, Джоне! Скучаєш?

Джон Дідух. *(Кивнув, скуваючи.)* Та ні, думаю... Мислю... Тобі щось замовити?

Ольга. Ні, дякую. Я хочу погодити план роботи на післязавтра.

Джон Дідух. А на завтра?

Ольга. А завтра у нас свято. Ніхто працювати не буде, всі відпочиватимуть. Так що маємо вільний день. Я покажу тобі місто, відвідаємо картинну галерею, увечері – оперний театр.

- Джон Дідух.** *(Здивовано.)* Отакої, сьогодні неділя – всі відпочивають, а завтра знову, виявляється, якесь свято? Один суцільний відпочинок! Що ж ви за народ такий? Коли ж ви працюєте? У вас таких проблем, що за сто років не переробити і не перерішати, а ви собі свята влаштуєте.
- Ольга.** Завтра Трійця... В народі називають Зеленими Святами. В багатьох селах, містах в цей день відвідують могили рідних... Так у нас заведено.
- Джон Дідух.** *(Зітхнув.)* Ну, а що у нас післязавтра? Надіюся, свята немає?
- Ольга.** Післязавтра – зустріч у мерії. А потім, подивимося дві промислові площадки: одна – в місті, інша – в області.
- Джон Дідух.** О'кей... *(Задумався.)* Послухай, Ольго, а давай завтра знайомство з містом і картинною галереєю скасуємо?
- Ольга.** А що натомість?
- Джон Дідух.** У мене до тебе прохання... Мої предки приїхали в Канаду з України...
- Ольга.** Я знаю, ти розповідав.
- Джон Дідух.** Я обіцяв своїм відвідати їх батьківщину.
- Ольга.** Хочеш поїхати?
- Джон Дідух.** Ну, раз випала така нагода – вихідний день... Чому б і ні?
- Ольга.** Я можу організувати. Знаєш куди тобі їхати?
- Джон Дідух.** *(Віддає Ользі аркуш.)* Отут все зазначено.
- Ольга.** *(Бере аркуш і уважно читає.)* О, та це майже поруч! Сусідня область... Кілометрів, приблизно, двісті сорок – двісті п'ятдесят. Сто п'ятдесят миль, всього.
- Джон Дідух.** Це дві години туди, дві назад і хвилин тридцять там. Якщо ранком виїдемо, то до обіду вернемося?
- Ольга.** Не знаю... *(Сміється.)* Думаю, що ці розрахунки не для наших доріг. Години три - чотири туди і скільки ж – назад... І то ще – не факт!
- Джон Дідух.** А-а-а, ваші дороги? *(Вертить головою, прищмокуючи.)* Жах! Ну, то що, поїдемо?
- Ольга.** Звичайно. І знаєш, Джоне, я сама тебе відвезу. Не заперечуєш?
- Джон Дідух.** Якщо тобі зручно – я не проти.
- Ольга.** Давай, завтра о восьмій годині і стартуємо? О'кей?
- Джон Дідух.** О'кей...

- Ольга.** Послухай, Джоне, а може пошукати твоїх родичів? Можливо, якась рідня живе у тому селі? Я можу навести довідки, у мене є такі можливості.
- Джон Дідух.** *(Емоційно протестуючи.)* Ні, ні, ні! Ніяких родичів... Не треба, не треба, Ольго. Не турбуйся даремно. Поїдемо, знайду хрест, земельки наберу і назад!
- Ольга.** Як хочеш...
- Затемнення.*

Картина третя.

Село. На сцені – Василько. Він когось виглядає. На сцені з'являється Христина.

- Василько.** *(Награно, розв'язано.)* Привіт, мала! Як дихається на цьому світі?
- Христина.** Уявляєш, легко!
- Василько.** Ну, ... а як, ... взагалі, життя-буття?
- Христина.** Терпимо.
- Василько.** *(Показує за кулісу.)* Апарат, бачиш?
- Христина.** Ну...
- Василько.** *(Задоволено.)* Мій!
- Христина.** *(Байдуже.)* Вітаю.
- Василько.** А то! Стара прислала... Десять штук зеленими тягне... Двісті п'ятдесят кубиків. Це «моща», що сміху мало! «Фист»!
- Христина.** *(Зітхнула.)* Тобі, Васильку, тільки й мотоцикла бракувало.
- Василько.** Ага... Хочеш, ... можемо прошвирнутися?
- Христина.** Дякую, іншим разом.
- Василько.** Знаєш, скільки у мене бажаючих - ... туди – сюди, ... на такій кувалді?
- Христина.** Я рада за тебе.
- Василько.** *(Починає неревувати.)* Ти, Христино, мене щось зовсім...
- Христина.** *(Весело.)* Що, зовсім?
- Василько.** Дивишся на мене, як на мале пиво!
- Христина.** Я, Василю, до пива байдужа. І чи маленьке воно, чи велике – мені без різниці.

- Василько.** Борзієш?
- Христина.** Василю, я тебе не зовсім розумію: чого ти від мене хочеш?
- Василько.** А то ти не в курсі?
- Христина.** В курсі... Але і ти, по-моєму, в курсі, що... *(Розводить руками.)*
- Василько.** Ну, що, що?!
- Христина.** А нічого... Між нами нічого не може бути – я тобі вже це казала.
- Василько.** Казала? А я не чув! І взагалі, ти в курсі, що я завжди свого добиваюся?
- Христина.** Гаразд, я піду – це пуста розмова.
- Василько.** Жди! *(Пауза.)* Чув, що ти кудись там збираєшся?
- Христина.** А тобі що до того?
- Василько.** Христино, не смій! Я добрий, добрий, але ... коли мене по живому, то... Сміху буде мало!
- Христина.** Ой, який страшний!
- Василько.** *(Хванає її за руку.)* Кажуть, що ти, якийсь там конкурс виграла і збираєшся в Штати?
- Христина.** *(Сердито.)* Пусти!
- Василько.** То правду кажуть?!
- Христина.** Правду!.. Пусти, кажу! *(Виривається.)* Тобі, що?
- Василько.** А те, що забудь за всякі там Штати!
- Христина.** Тебе не спитала!
- Василько.** От що мала - я тобі кажу, а ти слухай... Кажу в останнє... *(З притиском.)* Ти будеш моєю... Подобаєшся ти мені, зрозуміло? І ніяких Штатів! Навіть не мрій!
- Христина.** Василю, у нас нічого не було і не буде, ... бо ... *(Тихо.)* не люблю я тебе...
- Василько.** Але ж ми ходили, ... були разом, завжди...
- Христина.** Василю, то було дитинство! І то була дружба! Ми вирости! Розумієш? Ми можемо залишитися друзями і не більше.
- Василько.** Ти не права! Ох, як ти не права!
- З'являється Тимофійха.*

Тимофіїха. *(Грізно, сердито.)* Василю, а ну пусти її! Чого ти від неї хочеш, парубче?!

Христина спішно залишає сцену.

Василько. Тихіше, тето, не шуміть.

Тимофіїха. Чого ти хочеш від дівчини? Чому їй проходу не даєш?

Василько. Женитися хочу. А що, не можна?

Тимофіїха. Василю, не баламуть мені Христину! Вона тебе не хоче! Казала тобі се?

Василько. Мало чого вона там казала.

Тимофіїха. А-а-а, то ти се до уваги не береш? То тепер я тобі кажу – лишися її, не твоя вона буде.

Василько. Овва! Не моя?! А чия?!

Тимофіїха. Не твоя... І більше того, вона до Америки скоро їде – вчитися там буде.

Василько. Ага, і американця собі там підхопить? Мільйонеркою стане? То ви так все придумали, тето? Файно придумали, курва мама!

Тимофіїха. *(Надзвичайно сердито.)* Тобі ще зарано, байстрюку, мене курвити! Я все сказала! Ще раз тебе «уздрю»... *(грозить йому кулаком)* Май це на увазі!

Тимофіїха сердито залишає сцену.

Василько. *(Вслід Тимофіїхи, з люттю, репетує.)* Га!!! Га!!! Педерастии!!! Педерастии!!! Га!!!

Затемнення.

ДІЯ ДРУГА. Картина четверта.

*Село. На сцені пагорб і камінний хрест.
З'являються Джон Дідух і Ольга.*

Ольга. Ось, напевно, і це місце. Так мені пояснили... *(Показує.)* Переломаного горб і хрест...

Джон Дідух. Переломаного горб?

Ольга. Так мені його назвали.

- Джон Дідух.** Переломаного горб... «Переломаний» - так називали в селі мого прапрадіда Івана.
- Ольга.** Що ж, можливо... Можливо, названий в честь твого прапрадіда. До речі, на хресті написані імена.
- Джон Дідух.** Так, це те саме місце і той самий хрест. Дякую, Ольго.
- Ольга.** Ось ти, Джоне, і на батьківщині. Цікаво, а що ти зараз відчуваєш?
- Джон Дідух.** А хіба я повинен щось відчувати?
- Ольга.** Ну, не знаю... З цієї землі розпочався твій рід.
- Джон Дідух.** Бачиш, Ольго, я не сентиментальний. Я прагматик. Ну, батьківщина... Ну, і що?... Небо, поле, горб, там он – ліс... Все, як у Канаді. І пахне: свіжоскошеною травою і коров'ячим гноєм. Як у діда на фермі.
- Ольга.** Але ти міг тут народитися?
- Джон Дідух.** Міг... Звичайно... Але все це випадковість: де родився, де хрестився. Щоденно сотні тисяч людей їдуть в пошуках кращої долі: з Африки, Азії – до Європи, а з Європи – до Америки. В Канаді безперестанку рухаються маси з півдня на північ, а з півночі на схід, а з сходу на захід. Чи навпаки, це не важливо. І цей рух без кінця... Двадцять перше століття на вулиці! Поняття батьківщини стало поняттям чисто умовним. Батьківщина – це місце на землі, де тобі добре, комфортно, де ти маєш змогу реалізуватися. Тому тисячі людей їдуть, плывуть, ідуть... Тисячі людей шукають свою батьківщину! Візьми мене – я українець. Це мені в дитинстві постійно твердили. Вчився в недільній українській школі. Вчив мову, культуру, традиції... Навіть в дитячому хорі при «Просвіті» співав: «Реве та стогне Дніпр широкий...». І що? А нічого... Я, перш за все, канадець. І люблю Канаду. Мені там комфортно. Там моя батьківщина...
- Ольга.** *(Сумно.)* Гаразд, ти побудь тут, а я піду до машини. Щось вона мені не подобається.
- Ольга залишає сцену. Джон дивиться на хрест, а потім фотографує його. Через деякий час з'являється Ольга.*
- Ольга.** *(Стурбовано.)* У нас, Джоне, проблеми...
- Джон Дідух.** Що трапилося?
- Ольга.** В автівці не переключаються передачі. Кляті дороги!
- Джон Дідух.** І що тепер нам робити?
- Ольга.** Треба шукати майстра.
- Джон Дідух.** Майстра? Якого майстра?

Ольга. Нам потрібен майстер, який відремонтує машину.
Джон Дідух. А-а-а, автосервіс?
Ольга. Ну, автосервісом тут, напевно, і не пахне, а от майстри – народні умільці – думаю, що є.

На сцені з'являється Михайло.

Михайло. Слава Йсу Христу!
Ольга. Навіки Слава Богу!

Михайло підходить до хреста і завітчує його гілкою липи.

Джон Дідух. *(До Ольги, тихо.)* Що він робить, Ольго?

Ольга. «Майть» хрест... За стародавнім віруванням, мертві предки – це охоронці свого роду. Заквітчування могил на Зелені Свята, або, як називають «маїння» - це своєрідна дяка їм. *(Пауза.)* Можливо, це твій родич, Джоне? *(Пильно глянула на Джона.)* Не хочеш познайомитися?

Джон Дідух. Ні, ні...

Ольга. Гарзд, але цей чоловік нам може бути корисним. *(До Михайла.)* Шановний пане, вибачте, у нас до вас прохання!

Михайло. Слухаю, уважно.

Ольга. Бачите, у нас проблеми з автомобілем. Чи не має в селі хорошого майстра, щоб глянув на нашу машину?

Михайло. Вважайте, що вам пощастило. Є такий майстер. Це – я!

Ольга. О! І справді пощастило.

Михайло. Показуйте вашу машину, пані!

Затемнення.

Картина п'ята.

Будинок Михайла. На сцені – Михайло, Ольга, Джон Дідух.

Михайло. Справи паршиві... В авто полетіло щеплення. Потрібен серйозний ремонт.

Ольга. От нещастя... Пане Михайле, ви зможете взятися за ремонт?

Михайло. Зможу, чому би й ні? Тільки не сьогодні. Сьогодні свято – я працювати не буду.

- Джон Дідух.** Пане Михайле, я готовий заплатити вдвічі більше – тільки беріться за роботу сьогодні.
- Михайло.** Ні, я не буду грішити.
- Джон Дідух.** Втричі більше!
- Михайло.** *(Вперто.)* Хоч в десять! Я, в таке велике свято, працювати не буду. Завтра, якщо бажаєте, як тільки розвидніється, я візьмуся до роботи. Чого переживаєте? До дев'ятої ранку ваша машина буде на ходу.
- Джон Дідух.** *(Спантеличено.)* А можливо, є хтось такий, що візьметься за роботу сьогодні?
- Михайло.** Не знаю... Думаю, що ніхто. А втім, я вам дам телефони – дзвоніть, говоріть, просіть... Може хтось і погодиться.
- Ольга.** *(Розчаровано.)* Ні, дякую. Думаю, що це даремно. Прийдеться ждати до завтра. Джоне, ось, як ми зробимо: я знайду тобі автівку і ти повертайся до Львова, а я залишуся. Відремонтують машину і я приїду завтра.
- Джон Дідух.** *(Невдоволено.)* Ні, ні... Я тебе тут саму не залишу. Це не поджентельменськи. Врешті-решт, твої проблеми через мене.
- Ольга.** Пане Михайле, ми згодні – давайте завтра, за ремонт.
- Михайло.** *(Радісно, як людина, що добилася свого.)* Лади... Тоді я відправлю сина до міста. Мій знайомий торгує запчастинами. У нього і купимо все необхідне для ремонту. Я список складу. А ви, пані Ольго, їдьте з ним – зразу ж і розрахуетесь.
- Ольга.** Домовилися... Пане Михайле, де би ми могли в селі переночувати?
- Михайло.** У мене і переночуєте – хата велика, місця всім вистачить!
- З'являється Василина.*
- Василина.** *(Метушливо.)* Михайле, що ти людей балачками годуєш? Прошу всіх за стіл!
- Михайло.** Давайте, і справді, пообідаємо, а потім ви вже поїдете до міста?
- Ольга.** Незручно якось... Проблеми вам створили.
- Василина.** *(Весело.)* Ой, що ви таке кажете? Люди попали в біду – треба допомогти! Це по-християнськи.
- Михайло.** А що, якби в мене проблеми і я до вас... Відмовили би?
- Ольга.** Ні!

Михайло. А, бачиш! Ну, давайте, давайте – до вітальні. За столом і побалакаємо.

Затемнення.

Картина шоста.

На сцені Михайло і Джон Дідух. Вони злегка на підпитку.

Михайло. Ну, що, Джоне, перекусив трішки?

Джон Дідух. Про що ти, Михайле? Я наївся ... - вибач за вульгарність – нажерся: трохи не лусну! Це знущання над шлунком! Мені незручно тобі створювати скільки проблем.

Михайло. *(Задоволено.)* Пусте! Сьогодні свято – то хата й багата. А як же інакше?

Джон Дідух. *(Здивовано.)* Але це марнотратство, Михайле? Цих продуктів вам би вистачило на тиждень!

Михайло. *(Сміється.)* І це пусте! Один раз живемо! Що, я буду собі шкодувати шматок м'яса і чарку горілки? На дідька тоді таке життя?

Джон Дідух. *(Почувається децю незручно.)* Так... Але ... Для чого все це?

Михайло. *(Гордовито.)* А що, я не газда? Чи у мене чогось не має, чи чогось бракує?

Джон Дідух. Гаразд, гаразд... Як це по-українськи?... Замнемо! Хороший ти чоловік, Михайле.

Михайло. А-я-я! Так мої тато – небіжчик казали: «Ти, Михайле, а ні мудрий, а ні дурний – ти є файний хлоп». *(Чоловіки сміються.)*

Джон Дідух. Файний хлоп... То так мій дід завжди каже. Файний хлоп! І називає мене Іваном. *(Побачив здивований погляд Михайла.)* Іван, по-англійськи – це Джон.

Михайло. Ага... То ти, Джоне, з самої Канади?

Джон Дідух. З Канади.

Михайло. А твого пра... *(Задумався.)* Ким тобі, до речі, приходився наш Дідух?

Джон Дідух. Прапрадідом.

Михайло. Твого прапрадіда Івана в селі пам'ятають. Більше ста років пройшло, а бачиш як... Який був чоловік, як жив – ніхто і нічого не знає. Все в пам'яті людській стерлося. Але знають, що був такий чоловік, жив на цій землі і понесла його нелегка у світ далекий. Пам'ять залишилася... На цій землі, на цьому Горбі... Таке воно життя, Джоне.

- Джон Дідух.** *(Замислився)* Той хрест його.
- Михайло.** Його... і жінки його – прапрабабки твоєї. У нас так заведено, що хто їде за кордон, на заробітки, то перед хрестом «Переломаного» моляться. Щоб дорога легка була, щоб щастя на чужині, щоб вернулися живі здорові.
- Джон Дідух.** Я бачив – ти «маїв» той хрест. Чому? Вони теж твоя рідня?
- Михайло.** Не знаю, можливо... Кажуть, що ще мій прадід Яків за цим хрестом пантрував, Службу Божу наймав. А чому – не знаю. Але так вже повелося, що наша родина про цей хрест не забуває.
- Чоловіки задумалися.*
На сцену виходить Бодя. У руках в нього два відра.
- Михайло.** *(Добродушно.)* Що, Бодю, ти все працюєш? Нині ж свято?
- Бодя.** *(Не зв'язано, ледве зрозуміло.)* Боді камінь треба... Бо буде повинь... Буде... Йой, йой, йой... Якої біди буде!... Камінь... Камінь... *(До Джона, дає тому відро.)* На... На... Іди шукай камінь ... на зарінок... Іди ... шукай шутер...
- Джон Дідух.** *(Оторопіло.)* Чого цей чоловік хоче?
- Михайло.** *(Ніби сварить.)* Бодю, не можна! Не можна до чоловіка приставати! *(До Джона.)* Не бійся його, Джоне. Він хворий – психічно... Від народження хворий... Але нічого поганого нікому не робить.
- Бодя.** *(Сміється.)* Бодя фанний... Бодя чічиний...
- Михайло.** Так, так – Бодя чемний. Іди, Бодю, іди.
- Бодя.** *(Іде.)* Боді камінь треба... Повинь буде... Біда буде... *(Виходить.)*
- Михайло.** Біда... У нас з річки шутер брали. І так газди гречні постаралися, що річка зовсім обміліла. А кілька років тому, коли повинь була, то все село плавало – без шутеру береги порозмивало. Страшно було. Після того випадку, Бодя ходить селом, збирає каміння і відносить на річку.
- Джон Дідух.** *(Здивовано.)* Але чому?
- Михайло.** Камінням, піском річку засипає. Рятує село... І так кожного дня: чи зима, чи літо, чи будні, чи свято – Бодя з відрами по селу ходить, каміння збирає.
- Джон Дідух.** Безглуздо.
- Михайло.** Безглуздо? Але чоловік так собі думає і таке собі робить. Такий у нього хрест.
- Джон Дідух.** *(Тихо.)* Нещасний... Його до лікарні треба.

Михайло. *(Зітхнув.)* Яка лікарня? Невже йому там буде краще, ніж між своїми людьми? Як-не-як, рідне село... Погодують, на зиму дров заготовлять, одержинкою допоможуть – так і живе чоловік. Гаразд, Джоне, ти подихай свіжим повітрям, а я – до хати. Увечері на гостей чекаю: треба дружині допомогти.

Джон Дідух. *(Сміється.)* Знову свято?

Михайло. Аякже! Вчора до кума Василя ходив в гості, а сьогодні він до мене. А ще прийде мій первий брат, сестра з чоловіком і ще дехто буде... Увечері набіжать, побачиш!

Джон Дідух. Я пройдуся селом, подивлюся.

Михайло. Давай, давай... Тільки, дивися, не заблудися! Якщо, у випадку чого, Михайла Стражника питай. Стражники – то так нам в селі прозиваються. Кожен дорогу покаже.

Михайло залишає сцену.

Картина сьома.

Джон оглядається. З'являється Христина.

Христина. Доброго дня.

Джон, децю розгублено, усміхнувся і кивнув головою. Оторопіло дивиться на дівчину, яка вразила його з першого погляду.

Христина. *(Хвилюється.)* Я прошу вибачення, але кажуть, що ви до Михайла Стражника із Канади приїхали?

Джон Дідух. Так... Мене звати Джон.

Христина. Христя.

Джон Дідух. Чим можу бути для вас корисним?

Христина. *(Сильно хвилюється, заїкається.)* Ви не подумайте чого поганого... Я, ... я ще ніколи не бачила людей звідтіля...

Джон Дідух. *(Сміється.)* Ну, що ж, дивіться!

Христина. *(Знітилася.)* Що ви?... Господи, я, зовсім, якісь дурниці кажу... Розумієте, я виграла конкурс... Ну, проводився тут у нас, в області. Отримала право навчатися в США і скоро їду.

Джон Дідух. Вітаю!

Христина. Дякую. Я би хотіла поспілкуватися з вами, ... англійською. Мову я вчила, але практики не мала зовсім.

- Джон Дідух.** Розумію. *(Англійською.)* Where are you going to learn? *(анг. - Де ви збираєтесь вчитися?)*
- Христина.** Що?... Ой, вибачте!... *(Пауза, англійською.)* This special courses ... for us ... ukrainians. *(Це спеціальні курси ... для нас ... українці.)*
- Джон Дідух.** Great! And then, planning to continue their education? *(Чудово! А потім, плануєте продовжувати свою освіту?)*
- Христина.** I do not know ... I would like to... *(Я не знаю ... Я б хотіла...)*
- Джон Дідух.** *(Захоплено.)* Христю, у вас все вийде!
- Христина.** Ви думаєте?
- Джон Дідух.** Переконаний!
- Христина.** Дякую, вам.
- Джон Дідух.** За що?
- Христина.** Просто... За добре слово... Дякую, ще раз. Мені треба йти.
- Джон Дідух.** *(Хвилюючись.)* Христино, ми ще побачимося? Надіюся...
- Христина.** *(Тихо.)* Не знаю.

На сцену, похапцем, виходить Іваниха. Пильно оглядає Джона
і
Христину.

- Іваниха.** Слава Йсу Христу!
- Христина.** Навіки Слава Богу!
- Іваниха.** *(Солодко.)* А що, Христю, мамця дома?
- Христина.** Дома.
- Іваниха.** А ти тут, з чоловіком говориш. Ая-я, добре, добре... *(Прискіпливо оглядає Джона.)* Говори, говори, «заки» молода.

Іваниха залишає сцену.

- Джон Дідух.** Я тут до завтра. Можемо зустрітись. Попрактикуєте в англійському.
- Христина.** Не знаю...
- Джон Дідух.** Як вас знайти?
- Христина.** Я сусідка Стражників.
- Джон Дідух.** *(Повеселішав.)* Чудово! Я не прощаюся?

Христина. Не знаю...

Картина восьма.

На сцені з'являється Микола Васильович. Поспішно він підходить до Джона.

Микола Васильович *(Стурбовано.)* Доброго вам дня! Джон Дідух?

Джон Дідух. Так.

Христина. *(Йде з сцени.)* До побачення, пане Джоне.

Джон Дідух. До побачення, Христю.

Христина залишає сцену. Чоловіки дивляться їй вслід.

Микола Васильович Донька Тимофіїхи! Наша гордість! Який конкурс, чи яка олімпіада, а від села все їде Христина. І кругом перші місця! Молодець дівчина! І чемна яка! А голос який?! Співає, наче скрипка плаче.

Джон Дідух. *(Заворожено.)* Красива дівчина...

Микола Васильович Ну-у! Не те слово! А я вас, пане Джоне, по всьому селу шукаю.

Джон Дідух. Вибачте, з ким маю честь?

Микола Васильович Микола Васильович Мошка – голова цього села.

Джон Дідух. А-а-а, ... мер?

Микола Васильович Можна сказати – мер.

Джон Дідух. До ваших послуг, пане мере.

Микола Васильович *(Діловито.)* Що ж ви не повідомили, що канадська делегація в село їде?

Джон Дідух. Та я, власне, ... не делегація... Я у приватних справах.

Микола Васильович Е-е-е, чи приватні, чи не приватні, а для села це велика честь!

Джон Дідух. Та яка ж тут честь?

Микола Васильович Не скажіть! Не кожного дня до нас закордонні гості приїздять. Та й ще наші земляки. Ви з Дідухів будете?

Джон Дідух. З Дідухів.

Микола Васильович О! А у нас в селі Дідухів – сімей з п'ять буде. Я вже розпорядився їх всіх зібрати.

Джон Дідух. Oh, God!

Микола Васильович Думаю, в сільраді зберемося? Чи може в клубі?

Джон Дідух. Для чого, для чого?!

- Микола Васильович** Аякже?! Всі хочуть вас побачити... Ви розповісте про Канаду, як там наші земляки поживають. Святе діло!
- Джон Дідух.** No! No! Ні!
- Микола Васильович** Та чому ж «ноу»?
- Джон Дідух.** *(Протестуючи.)* Я не готовий. Я не планував зустрічей!
- Микола Васильович** Та у нас люди прості.
- Джон Дідух.** *(Про себе.)* Дивний чоловік! От пристав! *(До Миколи Васильовича.)* Давайте, іншим разом?
- Микола Васильович** І іншим разом також... *(Таємниче.)* У мене до вас є ще справа.
- Джон Дідух.** *(Зітхнув.)* Що ще за справа?
- Микола Васильович** Бізнесова...
- Джон Дідух.** *(Здивовано.)* Яка?
- Микола Васильович** Бізнесова! Ви, пане Джоне, наші землі бачили?
- Джон Дідух.** Бачив, бачив.
- Микола Васильович** Ото ж і воно! Не землі, а скарб цілий. Таку землю можна на хліб намазувати, замість масла!
- Джон Дідух.** І що?
- Микола Васильович** Я пропоную вам вкласти гроші в наші землі.
- Джон Дідух.** *(Здивовано.)* Як це?
- Микола Васильович** *(Завзято.)* Ми створюємо спільне україно-канадське підприємство... Ваші гроші – наша земля... Починаємо вирощувати продукцію. Можна пшеницю, можна картоплю, а можна і тваринництвом зайнятися.
- Джон Дідух.** Вибачте, але я агробізнесом не займаюся.
- Микола Васильович** А вам і не треба буде ним займатися! Ви – тільки гроші!... Ну, інвестиції, тобто... А ми, вже тут, ... самі займемося... Я тут все порахував... *(Дістає аркуш паперу.)* Ось мій бізнес-план.
- Джон Дідух.** *(Роздратовано.)* Вибачте, пане Миколо, але у мене немає грошей для інвестицій!
- Микола Васильович** *(Розчаровано.)* Немає... Але ж ви з Канади?!
- Джон Дідух.** І що з того?
- Микола Васильович** От, біда! Але, всеодно, візьміть мій план. Може комусь покажете, когось зацікавите? Га?...
- Джон Дідух.** Ні, ні – мене не цікавить агробізнес. Це все ... яюсь не серйозно.
- Микола Васильович** *(Знітившись.)* Не серйозно, кажете? А ви ще подумайте, пане Джоне. Я вечерком загляну до вас. Ви у Стражників зупинилися?

Джон Дідух. *(Важко зітхнув, нетерпляче.)* Так.

Микола Васильович *(З надією.)* Не будьте такими категоричними у своєму «ні». Подивіться на наше село, поговоріть з людьми, подумайте, а може, що і надумаєте. То я не прощаюся?

Джон Дідух. *(Змучено.)* Гаразд.

Затемнення.

Картина дев'ята.

На сцені Микола Васильович. Спішно вибігає Марійка.

Марійка. Слава Йсу Христу, «Мико»!

Микола Васильович Навіки Слава Богу. Що так задихалася, Маріє?

Марійка. Ой, не питай... «Мико», кажуть, що ти канадця видів?

Микола Васильович Видів.

Марійка. Кажуть, що говорив?

Микола Васильович Говорив. А тобі що до того?

Марійка. Хочу його «уздріти».

Микола Васильович Навіщо?

Марійка. Хочу говорити з ним, а може з собою «узме»?

Микола Васильович *(Здивовано.)* Куди, в Канаду?

Марійка. Ага!

Микола Васильович *(З обуренням.)* Ти здуріла, Маріє? Навіщо ти йому здалася в Канаді?

Марійка. Ге... То вже наша справа буде...

Микола Васильович Маріє, не сором села! Май Бога в черві, жінко!

Марійка. *(Уїдливо.)* То не всім так у житті склалося, як тобі «Мико»: маєш державну роботу і лиш собі тисячі до купки складаєш!

Микола Васильович *(Сердито.)* Гей, Маріє, бійся Бога! Ти знаєш, що то за робота – оте головування? Ти бачила оті гроші, оті тисячі? Що ти таке кажеш, небого?

Марійка. Не треба, не треба... Я «такіж» по-людськи жити хочу.

Микола Васильович То живи! Ти, наприклад, город посадила?

Марійка. Ні.

Микола Васильович Чому?

- Марійка.** А ти що, не знаєш? Я візи жду... Навіщо мені упав той город, коли я буду за кордоном?
- Микола Васильович** А рів чому не викосила? Я казав тобі перед святами – викоси рів, Маріє!
- Марійка.** *(вперто)* Не мала часу! Я в посольство їздила.
- Микола Васильович** А коло хати чому такий срач розвела?
- Марійка.** Я візи жду, «Мико»! Мене вже тут нічого не обходить і не колише – я буду жити там. Що ти до мене причепився і полощеш мені нерви?!
- Микола Васильович** Дурний піп тебе хрестив, Маріє... А як не поїдеш? Що зимою їсти будеш?
- Марійка.** Поїду! Вужем поповзу, птахою полечу, але буду там!
- Микола Васильович** Біда з вами...
- Марійка.** То де канадець?
- Микола Васильович** Та поїхав вже.
- Марійка.** Як?... Ой, як шкода. Не встигла... Біжу я далі...
- Микола Васильович** Біжи, небого, біжи. *(Марійка залишає сцену. Микола Васильович – сумно.)* Що з селом сталося? Кожне хоче втекти звідсіля. Навіть таке пусте насіння, як ця Марія і та до хреста «Переломаного» збирається.
- З'являється Бодя.*
- Бодя.** Бодя робить... Робить... Чічіний Бодя... Ніхто не робить... Ніхто... А ти що робиш?.. «Валанцаєшся»... ги-ги... «Валанцаєшся» селом...
- Микола Васильович** *(Роздратовано.)* І цей мене критикує! Іди, Бодю, іди!
- Бодя.** На!... *(Спробував дати тому відро.)* Іди, збирай... Збирай... Бодя один збирає... А ти?... Іди збирай...
- Микола Васильович** Бодю, не мороч мені голови! У мене свої відра і своє каміння... І своя робота... *(сумно)* Така ж безтолкова, як і твоя.

Затемнення.

Картина десята.

Село. На сцені Василько. Він вже напідпитку. З'являється Іваниха.

- Іваниха.** А що, Васильку, святкуєш?

- Василько.** Святкую... А що? Комусь щось недогода?
- Іваниха.** *(Підлещуючись.)* Святкуй, святкуй – «заки» молодий. Кілько би біди.
- Василько.** Я святкую, а ти давай – човгай звідси!
- Іваниха.** А-я-я, баби нікому не треба. *(Таємниче.)* Але баба щось виділа і щось чула...
- Василько.** *(Раптом затьмарився.)* І що баба «виділа»?
- Іваниха.** *(Інтригуючи.)* Не знаю, чи казати тобі?
- Василько.** *(Сердито.)* Та кажи вже, чортова бабо!
- Іваниха.** *(Смачно.)* Та виділа твою Христину...
- Василько.** Де?... Ну?!
- Іваниха.** А з тим канадцем, із Дідухів, говорила.
- Василько.** Де?!
- Іваниха.** Та вони вже розійшлися. Канадець в село пішов, а Христина додому. Я виділа...
- Василько.** Ну, говорили і що далі?
- Іваниха.** Канадець так коло Христини припадав, так припадав... І не по нашому щось говорили... А Христина так до нього либилася, та так щебетала.
- Василько.** *(В нестямі.)* От, сука!
- Іваниха.** *(Картинно.)* Огій тобі, Васильку! Що то ти таке кажеш? Така файна дівка! А що ти хочеш? Вона їде до Америки, ... а він живе в Америці... Я її розумію...
- Василько.** А ну, закрій пельку, стара дурепо!
- Іваниха.** *(Обурливо.)* «Уважєй», Василю! Я стара жінка, а ти до мене, як до своєї ровесниці!
- Василько.** Пішла звідси!
- Іваниха.** *(З опаскою.)* Добре, йду, йду... *(Йде з сцени, тихо, про себе.)* От дурний бахура... Але тепер може біди наробити. Треба йти до Михайла і все йому розповісти. Огій на мою голову – ще, до біди, вб'є того канадця!
- Іваниха залишає сцену.*
- Василько.** *(Розлючено.)* От суки! Повбиваю! Покалічу!
- Василько залишає сцену.*

**ДІЯ ТРЕТЯ.
Картина одинадцята.**

На сцені Джон Дідух. Вибігає Василько.

- Василько.** Хелоу, Канадо!
- Джон Дідух.** Хелоу.
- Василько.** *(Напружено.)* Канадо, дай закурити людську папіроску!
- Джон Дідух.** Вибачте, не палю.
- Василько.** А-а-а, здоров'я бережеш? Хріново... Купи грибів!
- Джон Дідух.** Яких таких грибів? Що за гриби?
- Василько.** Білі!... Гриби, що гриби! Один в один!
- Джон Дідух.** *(дещо нервово)* Не розумію, при чому тут гриби?
- Василько.** Щоб їсти... Сам збирав! Канадо, купуй!
- Джон Дідух.** Вибачте, мені нічого не потрібно.
- Василько.** А-а-а... Знову, хріново... Тоді дай пару баксів!
- Джон Дідух.** Не розумію?
- Василько.** Що тупий, Канадо?! Дай пару баксів! Що тут незрозуміло?!
- Джон Дідух.** Не розумію – за що я вам маю платити?
- Василько.** Та за все!
- Джон Дідух.** Маячня!
- Василько.** Не даси?
- Джон Дідух.** Ні!
- Василько.** Паршиво як: курити – не куриш, грибів не хочеш, бакси – зажав. Що мені з тобою робити? А дівчат наших любиш?
- Джон Дідух.** Не розумію.
- Василько.** Та що ти завів – не розумію, не розумію?! Поясни, зараз! Все зрозумієш!

На сцені з'являються Михайло та Ольга.

- Михайло.** *(Сердито.)* Ти, парубче, чого від нього хочеш?
- Василько.** *(Спересердя.)* Щастить тобі, Канадо! Броню маєш... Ну, добре, живи. Але я надовго не прощаюся, зустрінемось ще... Приходи вечором до бару, погудимо. Га? Як? Приходи, Канадо, приходи.

- Михайло.** Василю, що тобі треба?
- Василько.** Нічого! Все нормально. Чому шумимо, громадяни?
- Михайло.** Джоне, що трапилося?
- Джон Дідух.** Все добре, пане Михайле.
- Василько.** *(Кривляється.)* Бачиш – все добре, пане Михайле. Не хвилюйся так, пане Михайле.
- Михайло.** *(Сердито.)* От що, хлопче, ти дограєшся в мене! Я тебе попереджав...
- Василько йде з сцени.*
- Василько.** *(Про себе.)* Налякав їжака голою сракою.
- Ольга.** Як ти, Джоне? Ми за тебе хвилювалися.
- Джон Дідух.** Нормально... А що це за хлопець? Що він хотів? Я відчув агресію з його сторони, але не зрозумів чому.
- Михайло.** Е-е-е, не бери в голову. Побачив десь, як ти розмовляв з Христиною, з сусідкою мою. Ну, і ...
- Джон Дідух.** Ревнощі?
- Михайло.** Щось таке. Не звертай уваги – молоде ще, зелене.
- Джон Дідух.** Христина його наречена?
- Михайло.** Яке там... Напридумував собі щось хлопець. Христина – дівчина серйозна. А це... Пусте місце, непотріб.
- Джон Дідух.** Дуже дивний хлопець.
- Михайло.** *(Зітхнув.)* Дивний, кажеш? Ні... Не дивний... Це горе нашого села. Олена, його мама, «фист» гроші любила і все її по заробітках тягало. От, одного разу, з чергових заробіток і привезла його в заполі. Байстриук, одним словом. Вже років десять, напевно, як Олена поїхала до Італії. Знайшла собі там якогось старенького Антоніо, чи Джовані – як їх там звати – і живе, а Василько тут. Доки живий був його дід, то Василько, ще якимось тримався берега, а помер старий, то понесло хлопця, як осінній листок вітром. Жодна бійка в селі без Василька не обходиться, а що вже з дівчатами витворює... То прости, Господи... І немає для нього різниці – чи старе, чи молоде, а всі для нього рівня. Такий нарваний, що просто страх! Робити нічого не хоче.
- Джон Дідух.** А за що ж він живе?
- Михайло.** Олена грошей присилає, то йому і робити не треба. Вчився у місті, але там набідокурив, трохи не вигнали. Тепер дома сидить – чекає на диплом.

- Джон Дідух.** Як це – чекає на диплом?
- Михайло.** Ясне діло, заплатили гроші і ті професора закрили очі на все. Та я їх розумію: лишній раз бачити Василька – радості мало. Ось він і ніби вчиться, а фактично байдикує. Прийде час – отримає диплом. Так у нас буває.
- Джон Дідух.** Та це жах! Так же не можна!
- Михайло.** Ніби не можна... Але, якщо дуже хочеться і є гроші на це «хочеться», то ... можна. У нас все можна за гроші!
- Джон Дідух.** Але який толк з такої освіти?
- Михайло.** А у нас вже давно з освіти ніякого толку не має.
- Ольга.** Що ж матір його до себе не бере, в Італію?
- Михайло.** Брала, та щось там у нього не склалося, повернувся.
- Джон Дідух.** То нехай вона припинить присилати йому гроші, нехай заставить працювати.
- Михайло.** Ага, він красти почне, розбійничати, ще гірше буде.
- Джон Дідух.** Тоді поліція і тюрма!
- Михайло.** Е-е-е, що ти таке кажеш, Джоне? Яка тюрма? Навіщо чоловіка в тюрму садити? Та ще такого молодого? Кому від цього легше буде?
- Джон Дідух.** Дивний ви народ, Михайле. Дуже дивний... Не розумію вас... І що, багато вашого народу за кордон поїхало?
- Михайло.** Багато! Рахуй в селі, в кожній другій хаті, хтось на заробітках. Фізично народу немає! Повийжджало все... Що залишилося (?): один – лікар, один – вчитель, один – пенсіонер... Ще поліцей є і «уредник» - керують, значить, народом... Половина базаринка - торгує і половина роботяги – такого як я – треба ж цю ораву комусь годувати? І все... Всі інші вже там! А-а-а, ще пару Васильків залишилося, щоб скучним життя не здавалося.
- Ольга.** Ну, не все так трагічно, Михайле. Ти, наприклад, нікуди не їдеш. Я – нікуди не збираюся. Хіба тільки на відпочинок, чи у справах.
- Михайло.** За вас, пані Ольго, не знаю. А за мене – не кажіть. Я працював кілька років у німців. Заробив копійку і вклав у свою справу. Але зараз, бачу, що треба знову їхати... От до вас би попасти, га? В Канаду, або в Штати? Допоможеш з візою, Джоне?
- Джон Дідух.** Я не знаю.
- Михайло.** Та ти не турбуйся! Мені тільки запрошення зробити, а я візу сам проб'ю. І там тобі зі мною проблем не буде. Ти мене і не побачиш в тій Канаді. Я сам приїду, сам влаштуюся, сам роботу знайду... Для тебе ніякої мороки!
- Джон Дідух.** Але ж у тебе бізнес, Михайле?!

- Михайло.** Та який це бізнес? Слава Богу, що понавозили наші металолому, який ламається, і псується на наших дорогах, і на нашому паливі, то є що ремонтувати. Але то пусте! Звісно, з голоду не вмреш, але й щось путнього не зведеш. Мізер один... А мені сина треба на ноги ставити. Я б на кілька років поїхав би попрацювати.
- Джон Дідух.** Риба шукає де глибше, а чоловік – де краще...
- Михайло.** Істину глаголиш! Твій прапрадід Іван виявився добрим на руку. Як перший поїхав з села, як пробив ту дорогу, то її за цей час вже так утоптали, так утрамбували, що краще любого асфальту. Міліє село, як наш зарінок... Я вже й не знаю, що думати: чи й справді ця земля нас не годна здержати, чи то ми такі безталанні? Не знаю.
- Ольга.** А може це тому, що не віримо ми своїй землі, сумніваємось в її силі?
- Михайло.** Може...
- З'являється Бодя, який важко несе повне відро каміння.*
- Бодя.** *(Важко дихає, втомлено.)* Ратуймосі... Ратуймосі... Ратуймосі... *(Дивиться підозріло на Джона Дідуха.)* Не можна шутер брати... Не можна... Бодя буде сварити... Но, но... Шутер брати...
- Бодя залишає сцену. Всі дивляться йому вслід.
З'являється Василина.*
- Василина.** Михайле, що ж ти людей заговорюєш – стіл чекає.
- Михайло.** І, справді, щось ми розговорилися пустої.
- Джон Дідух.** Та ми ж тільки із-за столу?
- Ольга.** Побійтеся Бога, господарі!
- Василина.** Е-е-е, яке там? Сиділи, сиділи, вилками поколупались і все в тарілках залишилося. Для господині більшої образи і не придумаєш – коли гості не їдять! Думаєш, може не смачно, а може ще що не так... Ви ж не хочете мене образити?
- Джон Дідух.** Ні, ні, пані Васирино, що ви? Все дуже смачно!
- Ольга.** Такий шикарний стіл, пані Васирино, дякуємо вам!
- Василина.** От і чудово... Тоді йдемо, а то все остине.
- Михайло.** Давайте, давайте, гості дорогії, – до хати, до хати. Джоне, горілочка жде! Ти ще моєї самогоночки не коштував.
- Джон Дідух.** *(Протестуючи, децю нервово.)* Михайле, яка горілка? Я більше не хочу, ... я не можу... Я так багато спиртного не вживаю!
- Михайло.** Пусте... Трішки, Джоне... По капельці...

Джон Дідух. *(Тихо, про себе.)* Oh, God...
Михайло. Домовилися? До хати, гості дорогії, до хати.
Затемнення.

Картина дванадцята.

На сцені Василько. З'являється отець Роман.

Отець Роман. Слава Йсу Христу.
Василько. Привіт, пастерю!
Отець Роман. *(Незадоволено.)* Хочу з тобою поговорити.
Василько. Говори.
Отець Роман. Що ти собі думаєш, Василю?
Василько. *(Кривляється.)* Ой, ой... Що собі думаєш? *(Сердито.)* Нічого не думаю!
Отець Роман. Василю, мене село просило з тобою говорити... Уважай на людей...
Василько. *(Єхидно, кривляючись.)* Уважай на людей, сину мій! *(Жорстко сміється.)* А село на мене уважало, святий отче?!
Отець Роман. Що ти хочеш з села?
Василько. А що село хоче з мене? Га?! Чи тобі, Романе, нагадати, як село приймало мене? Нагадаю! Я скільки себе пам'ятаю, то згадуються одні насмішки і зневаги. Ніби я винуватий, що на світ появився. Байстрюк, байстрюк!... Ну, байстрюк! І що з того? Не маю права на життя?! Чи як?!
Отець Роман. Ти перебільшуєш, Василю.
Василько. Романе, не кажи мені цього. Навіть твої батьки не дозволяли тобі зі мною дружити. Бо байстрюк! Я цього випив по саму зав'язку!
Отець Роман. Василю, бійся Бога!
Василько. З якої це радості? Нехай твій Бог мене боїться!
Отець Роман. *(Тихо.)* Василю, їдь до мами, в Італію.
Василько. І що я там буду робити? Я ж був там... Перший місяць – ще ніби нічого. А на другий її хрич почав бокувати: а чого він не працює, а як він думає жити, а у нас так не заведено. Пішли вони до дідька, макаронники кляті! Не хочу! Мені і тут добре!
Отець Роман. Я не знаю, Василю, як мені з тобою говорити. Ми колегами були. Дружили... Шкода мені тебе...

- Василько.** Ти мене не жалій! Ти краще село наше задрипане пожалій! Ганьба – вуйкам нашим тупорилим!
- Отець Роман.** Василю!..
- Василько.** Ганьблять себе на кожному кроці. Приїхав канадський жучара – село збожеволіло. Михайло вже всю горілку в селі скупив – частує, зараза... Мошка бігає за канадцем з якимись писульками – гроші клянчить, убогий... А дівки наші, то вже всі кип'ятком сикають – кожна надіється, що може встромить канадець по самі помідори! Бляді позорні! За них, Романе, переживай!
- Отець Роман.** Василю, схаменися! Ти несправедливий! Ти знаєш, що село наше привітне до гостей, любить гостей.
- Василько.** Та не гостей воно любить, а бакси! Всі надіються щось урвати від канадця! Той – на візу надіється, а той – на бакси, а та – що манду свою пристроїть вдало! Всі чогось хочуть! А я нічого не хочу! Хочу, щоб дали мені спокій!
- Отець Роман.** Не суди – і не судимий будеш...
- Василько.** А чого мене, в такому випадку, ви всі судите?
- Отець Роман.** Тебе не судять – тебе застерігають.
- Василько.** Не «тринди» дурної. Пішли, Романе, краще вмажемо по соточці.
- Отець Роман.** Не можу, у мене ще вечірн...
- Василько.** Подумаєш! Прийдуть всі із-за столів, від усіх перегар – ніхто і не занюхає. Махай собі кадилом, на здоров'я.
- Отець Роман.** *(важко зітхнув)* Василю, я скажу, що говорив з тобою і ти обіцяв подумати.
- Василько.** Кажі, що хочеш! Скажи, що більше пити не буду, ... але менше – теж. *(сміється)*
- Отець Роман.** Мені треба йти.
- Василько.** Валяй, отче... Ти мені, виявляється, не друг. Піду шукати інших друганів.
- Затемнення.*

Картина тринадцята.

На сцені Джон Дідух і Ольга.

- Ольга.** Ну, як тобі, Джоне, подобається?
- Джон Дідух.** Миленько... Славненько...

- Ольга.** А люди, як тобі?
- Джон Дідух.** Не перестаю дивуватись! Вони, як з іншої планети – Сіріус, наприклад.
- Ольга.** Чому?
- Джон Дідух.** Не знаю, це моє враження. А хочеш, я тобі скажу чого я від них чекав?
- Ольга.** Ну?
- Джон Дідух.** Я думав, що вони будуть просити грошей.
- Ольга.** *(Здивовано.)* Фу, Джоне, як примітивно!
- Джон Дідух.** Точно, точно! Чомусь мені так здавалося... А у мене ніхто грошей не просив. Ну, окрім того дивного мера, який чомусь побачив у мені інвестора і того забіяки, який, як я розумію, хотів зовсім не грошей, а шукав причину для скандалу. А так, ... всі інші... Ні...
- Ольга.** А, бачиш. Ти у полоні стереотипів, Джоне. Я рада, що вони руйнуються.
- Джон Дідух.** Одні руйнуються, а інші, схоже, з'являються. У мене таке враження, Ольго, що ця земля і ця країна, взагалі, цим людям не потрібна?
- Ольга.** *(Вражено.)* Он як? Цікаво, і на чому ґрунтується ця гіпотеза?
- Джон Дідух.** Це не гіпотеза. Це якесь внутрішнє відчуття.
- Ольга.** Ну, і які підстави для такого відчуття?
- Джон Дідух.** А вони тут не бачать свого майбутнього, Ольго.
- Ольга.** *(Завзято.)* Готова посперечатись! Візьми, наприклад, нашого Михайла: газда, чудовий сім'янин і мрії його пов'язані з цією землею і цим краєм.
- Джон Дідух.** Наш Михайло прагне поїхати до Канади.
- Ольга.** Тимчасово, ... на заробітки. Заробить грошей і назад!
- Джон Дідух.** Все правильно! Не має майбутнього земля, яка не може прогодувати людей, що її заселяють. Майбутнє там, де хліб насущний. І скоро, зовсім скоро, у сина Михайла виникне бажання взагалі звідси виїхати. Назавжди... Як, наприклад, у Христини.
- Ольга.** Хтось, можливо, виїде... Назавжди... А хтось залишиться. А будуть такі, що повернуться. Хто тобі сказав, наприклад, що Христина не повернеться? Вивчиться, отримає професію і повернеться. Доки тут будуть жити люди – доки буде жити надія, будуть жити прагнення, буде жити майбутнє.
- Джон Дідух.** Ти неперевершена ідеалістка, Ольго. Я такими категоріями мислити не вмію.

- Ольга.** Ну, а як же інакше, Джоне? Це ж їхня земля. На ній жили їх предки і будуть жити їх діти – їх майбутнє!
- Джон Дідух.** Бачиш, Ольго, в часи наших дідів – прадідів, щоб вижити, мусіла працювати вся сім'я – від малого і до старого. І це ще не гарантувало успіху. А зараз, зокрема в Канаді, достатньо працювати комусь одному, щоб забезпечити сім'ю – від і до... Лишні руки – це неминучий результат постіндустріального суспільства.
- Ольга.** І що?
- Джон Дідух.** Так і з країнами і народами... *(Пауза.)* Я скажу зараз жорстоку штуку, але куди діватися від правди: у світі зараз сотні лишніх країн, які – якщо зникнуть з карти світу – ні нащо суттєво не вплинуть. Ну, хіба що світових проблем поменшає.
- Ольга.** Джоне, це ж цинічно?
- Джон Дідух.** Цинічно? Але факт залишається фактом. Сотні країн виробляють менше відсотка суспільного продукту. Їх територія цікава тільки корисними копалинами. Мільярди людей у цьому світі нічого не виробляють, нічого корисного не роблять, а тільки споживають. Така вона правда.
- Ольга.** *(Тихо.)* Ти і нас до лишніх записав, Джоне?
- Джон Дідух.** Не ображайся, Ольго. Я думаю, ... що ці люди, десь глибоко в душі, на рівні підсвідомості, розуміють це, ... чи відчують. Майбутнього тут у них немає.
- Ольга.** Сперечатися з тобою не має сенсу – нас може розсудити тільки час. Я переконана, що через тридцять років на цій землі буде пишний сад і будуть жити щасливі люди.
- Джон Дідух.** Мрії, мрії... Пишний сад? Мій прапрадід Іван поїхав звідси шукати пишні сади на інших землях. І це сталося більше ніж сто років тому. Що з того часу змінилося? Нічого... Нові Івани їдуть у світ шукати пишні сади – без надії на власну землю.
- Ольга.** А може, якби залишився, то сад би вже був? Він поїхав, ... інші поїхали, ... а сад вимагає рук, вимагає праці, турботи.
- Джон Дідух.** Ти його звинувачуєш?
- Ольга.** Ні, ні, просто, страшне твоє пророцтво, Джоне.
- Джон Дідух.** *(Мени категорично, навіть винувато.)* На жаль...
- Ольга.** *(Пауза.)* Здається, Христина йде.
- Джон Дідух.** *(Дещо схвильовано.)* Ольго, залиш мене, будь ласка. Я хочу поговорити з дівчиною.
- Ольга.** *(Здивовано.)* Гарзд... Тільки .... Ти ... запав на неї?
- Джон Дідух.** Ні! Просто з нею цікаво. *(Усміхнувся.)* Нічого серйозного.

Ольга. *(Махнула рукою і йде.)* Я буду в Михайла, у хаті.

Ольга залишає сцену.

Картина чотирнадцята.

З'являється Христина.

Джон Дідух. Я радий, що зустрів тебе, Христю.

Христина. *(Тихо.)* Я теж...

Джон Дідух. Я ще не зустрічав такої дівчини, як ти.

Христина. Ви кепкуєте з мене?

Джон Дідух. Ні, ні... Чесно...

Христина. Що ж, в Канаді дівчат не має?

Джон Дідух. Є... Але не такі... Не такі вродливі, не такі розумні.

Христина. *(Зашарілася.)* Ой, скажете таке...

Джон Дідух. Чесно, чесно... Коли ти плануєш їхати до Америки?

Христина. Через місяць.

Джон Дідух. Обіцяй, що коли будеш їхати, повідомиш мене.

Христина. Для чого?

Джон Дідух. Я тобі допоможу: зустріну, потурбуюся... Обіцяй...

Христина. Мені незручно так... Ми майже незнайомі.

Джон Дідух. Нічого... У мене таке враження, що я тебе знаю вже ціле життя.

Христина. *(Схвильовано.)* Я, ... я, ... Так ... Не знаю...

Джон Дідух. Я нічого від тебе не вимагатиму, Христинко! Я, справді, хочу тобі допомогти. Обіцяєш, що зателефонуєш? Ось, тут мої координати.
(Дає їй візитівку.)

Христина. *(Бере візитівку, тихо.)* Гарзд.

Джон Дідух. *(Хвилюючись.)* А можна тебе поцілувати? В щічку... По-дружньому...

Христина. *(Розгублено.)* Можна...

Джон підходить до Христини і цілує в щічку. Раптом, міцно обнімає її і цілує в губи... Бідній Христині, аж забракло повітря. В цей час на сцену вибігає Василько.

Василько. *(Сказано.)* А-а-а, потвори! Бляді позорні! Я вас!!!...

Христина. *(Зойкнувши і відсахнувшись від Джона.)* Василю! Василю, не треба!

Василько дістає ніж і кидається на Джона. Той від несподіванки стоїть, як укопаний. Христина кидається між Васильком і Джоном. Василько, несамовитий від люті, б'є Христину ножем в живіт... До Василька вертається свідомість і він з відчайдушним криком біжить з сцени.

Христина. *(З дивуванням дивиться на свої закривавлені руки, болісно.)* Боже, ... що це?... Боже, як боляче... *(Падає на сцену, хрипить.)* Допоможіть... Допоможіть мені...

Джон Дідух. *(Приходить до себе, несамовито кричить.)* O God! Help! People help!... Допоможіть! Люди, на поміч! Вона вмирає! Допоможіть!

Затемнення.

Картина п'ятнадцята.

Горб «Переломаного». Вибігає Василько. Дивиться на хрест.

Василько. *(У відчай.)* Суки! Тварі позорні! Наставили хрестів! Рагуєтеся?!.. В царство небесне?!.. Брешете, падли! *(Загрозливо йде до хреста.)* Ваше царство – де бакс царем!... Мене не обдурите!

Василько підходить до хреста і валить його. В цей час на сцену вибігають всі інші дійові особи (окрім Христини). Всі, немов паралізовані, з жахом спостерігають за Васильком. Хрест падає... Василько несамовито і по-божєвільному регоче...

Василько. Брешете!!! Брешете!!! Я ваш хрест!!! Я ваш хрест!!! *(Василько розкидає в сторони руки і регоче – несамовито, як божєвільний.)*

Гасне світло і в темряві – божєвільний сміх Василька.

Картина шістнадцята.

Прожектор вихоплює Джона Дідуха, який в прострації сидить на авансцені. До нього підходить Ольга.

Ольга. Як ти?

Джон Дідух. Нічого...

- Ольга.** Вона виживе... Так сказали лікарі.
- Джон Дідух.** Слава Богу... А він?
- Ольга.** Міліція затримала. *(Пауза.)* Вони тебе хочуть допитати.
- Джон Дідух.** Чому?
- Ольга.** Ти свідок. Вони хочуть тебе допитати як свідка.
- Джон Дідух.** Свідок? Чому свідок? Я співучасник... Мене теж в камеру!
- Ольга.** Не перебільшуй!
- Джон Дідух.** Бідна дівчина... Зустрілися на її шляху два ідіоти. Один, так, від скуки, фліртує, а інший – ножичком ширяє. І що один, що другий... *(Безнадійно махнув рукою.)*
- Ольга.** *Хоче щось сказати, але не наважується.*
- Джон Дідух.** Чекай, чекай – як там дідо казав: ... гріх великий – тікати від землі, ... тікати від долі... Що написано – то і буде... І справді – повіриш.
- Ольга.** Ти про що?
- Джон Дідух.** Я?... Не знаю... *(Пауза. Плутано.)* Не знаю... Побачив тут смерть... Вона врятувала...
- Ольга.** Не переймайся так. Звісно, дівчини шкода. Але, цей хлопець... Чи ти, чи інший на твоєму місці... Що ти міг зробити?
- Джон Дідух.** Я не про це... Чому це зі мною сталося? Тут, у цьому селі? Чому?
- Ольга.** Не знаю. Доля...
- Джон Дідух.** Доля! Так, так... Так було написано. Так мало статися і від цього не втечеш.
- Ольга.** *І знову, Ольга хоче щось сказати, але не наважується.*
- Джон Дідух.** *(У відчай.)* Розумію, діду, розумію. Ми всі винуваті, на нас всіх гріх. Без нас тут орали, без нас сіяли, але плоди нам доводиться збирати. Нам! І від цього не втечеш, не сховаєшся.
- Ольга.** *(Тривожно.)* Джоне, ти про що? Ти – в порядку?
- Джон Дідух.** Так, не турбуйся!
- Ольга.** Ти шкодуєш, що приїхав сюди?
- Джон Дідух.** Не знаю...
- Ольга.** Мені прикро, що все так сталося.
- Джон Дідух.** У моєму житті щось відбулося, а що – не збагну... Не збагну, чи добре це, чи погане. І як тепер з цим жити? Все сплуталося, перемішалось...

Ольга.

(Дивиться на Джона, децю жорстоко.) Нічого, Джоне... Все пройде. Скоро до дому... Все забудеться. Все буде як раніше. Ви собі там, а ми вже тут, якось...

Затемнення.

ЕПІЛОГ

Горб «Переломаного». На сцені з'являється Джон Дідух. Він несе камінний хрест. Важко, вперто...

Джон встановлює хрест на горбі.

Десь, в глибині сцени, з'являються люди. Навіть не люди – тіні людей. Серед цих тіней вирізняються Іван Дідух «Переломаний» та Іван Дідух-старший. Вони усміхаються...

Затемнення.

КІНЕЦЬ

м. Коломия, 2015 рік

Адреса: yuzyuk_igor@ukr.net

Тел.: 0959257165